

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ - ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Ν. ΑΧΑΪΑΣ

ΑΘΗΝΑ 11/01/18

**ΑΝΑΦΟΡΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ (κo ΧΡ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ)
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

**Θέμα: «Υποβολή υπομνήματος από τον ΔΣΑ στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου
Οικονομικών: Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων του
Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής κ.α.»**

Σχετικά με τη συνημμένη επιστολή, μέσω email, παρακαλείσθε για την τοποθέτηση
σας, σε όσα εμπεριέχονται σ' αυτή. Το θέμα ενδιαφέρει αρκετούς συμπατριώτες και
συγκεκριμένα μας το έθεσε ο κος Δημήτρης Βερβεσός, -----

και μάλιστα ζητά να του μεταφέρουμε την απάντηση του αρμόδιου Υπουργού.

Ο αναφέρων βουλευτής

**Νικόλαος Ι. Νικολόπουλος
Πρόεδρος Χριστιανοδημοκρατικού
Κόμματος Ελλάδος**

ΙΑΚ

Ολομέλεια Προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων της Ελλάδας

Υπόμνημα

Α. Επί των διατάξεων για τη διαμεσολάβηση (άρθρα 178 επ.) του Νομοσχεδίου «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις»

Επί της προνομοθετικής διαδικασίας

Ο χρόνος διαβούλευσης των τριών εργασίμων ημερών που δόθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, εν μέσω δικαστικών διακοπών, είναι φανερό ότι δεν εξασφάλισε ουσιαστική διαβούλευση και αντίκειται ευθέως στον ν. 4048/2012 περί καλής νομοθέτησης.

Επί της Κοινοβουλευτικής διαδικασίας

Η εσπευσμένη κατάθεση του νομοσχεδίου και η συζήτησή του με την διαδικασία του επείγοντος, είναι αναντίστοιχη με την σπουδαιότητα των εισαγόμενων τροποποιήσεων του ΚΠολΔ, που οδηγούν σε ριζική μεταβολή της φυσιогνωμίας της πολιτικής δίκης. Εξάλλου, από τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στην Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων έγγραφα στοιχεία δεν προκύπτει ότι οι διατάξεις για την καθιέρωση υποχρεωτικής διαμεσολάβησης αποτέλεσαν προαπαιτούμενο των θεσμών στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης.

Επί των εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών

Το δικηγορικό σώμα τάσσεται σταθερά υπέρ των εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ), όπως η διαμεσολάβηση, η δικαστική μεσολάβηση και η διαιτησία,

που μπορούν να συμβάλουν στην ταχεία και αποτελεσματική επίλυση των διαφορών.

Μεταξύ των θεσμών αυτών, όμως, κατά τεκμήριο σπουδαιότερος και αποτελεσματικότερος είναι η διαιτησία, η προώθηση και διάδοση της οποίας πρέπει να ενθαρρυνθεί.

Επί της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης, που εισάγεται με το άρθρο 182 ν/σ

Φέρον στοιχείο του θεσμού της διαμεσολάβησης, κατά το ενωσιακό δίκαιο, είναι η **εκούσια υπαγωγή** των μερών σε αυτόν.

Παρότι το άρθρο 178 του ν/σ αναφέρει ότι με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' επιδιώκεται η εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ, η εν λόγω Οδηγία ουδόλως επιβάλλει στα κράτη – μέλη την καθιέρωση υποχρεωτικού προσταδίου διαμεσολάβησης πριν αχθούν οι ιδιωτικές διαφορές στην Δικαιοσύνη. Αντιθέτως, η επιβολή υποχρεωτικότητας αποτέλεσε ελληνική κυβερνητική επιλογή αναντίστοιχη προς τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού της διαμεσολάβησης.

Κατά την παγία νομολογία του ΔΕΕ (βλ. αποφάσεις C-317/08 – *Alassini* της 18ης Μαρτίου 2010 & C-75/16 – *Menini* της 14ης Ιουνίου 2017), «ο ορισμός μιας διαδικασίας διαμεσολαβήσεως ως προϋποθέσεως του παραδεκτού ένδικης προσφυγής δύναται να αποδειχθεί συμβατός προς την αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας αν η διαδικασία αυτή ... **δεν προκαλεί έξοδα ή προκαλεί ελάχιστα έξοδα**».

Στην προκειμένη περίπτωση, παρά την μείωση του ποσού της ελάχιστης αμοιβής των διαμεσολαβητών σε **170 €** (άρθρο 194 ν/σ), από **250€** που είχε αρχικά προβλεφθεί, το κόστος εξακολουθεί να είναι αυξημένο και να τελεί σε αναντιστοιχία με τις επιταγές της ενωσιακής νομολογίας. Εξάλλου, τα ποσά αυτά, ως γνωστόν, επιβαρύνονται με ΦΠΑ 24% και πρόσθετα έξοδα (π.χ. έξοδα κίνησης, επιδόσεις).

Περαιτέρω, ως γνωστόν η εισαγωγή περιορισμών στην πρόσβαση στον φυσικό δικαστή και στο δικαίωμα δικαστικής προστασίας, που κατοχυρώνονται στα **άρθρα 8 και 20 Συντ. και 6 ΕΣΔΑ** επιτρέπονται μόνον εφόσον εξυπηρετούν αποδεδειγμένα τη λειτουργία της Δικαιοσύνης και δεν θέτουν δυσανάλογα εμπόδια για την πρόσβαση σε αυτήν. Υπό το πρίσμα αυτό, η υποχρεωτική διαμεσολάβηση, όπως εισάγεται στο νομοσχέδιο, θέτει δυσανάλογο εμπόδιο στην εκ μέρους των πολιτών άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα, λόγω του υψηλού κόστους, σε συνδυασμό με την αμφίβολη αποτελεσματικότητά της. Είναι, έτσι, ενδεχόμενο τα μέρη, ιδίως τα οικονομικώς πλέον αδύναμα, να αναγκαστούν να δεχθούν την προτεινόμενη στην διαμεσολάβηση πρόταση του άλλου μέρους, όχι γιατί την θεωρούν συμφερότερη ή δικαιότερη, αλλά για να περιορίσουν τις δαπάνες στις οποίες θα υποβληθούν.

Για τους λόγους αυτούς, όπως είναι ήδη γνωστό, **το σύνολο του νομικού κόσμου της χώρας** έχει αντιταχθεί στην υποχρεωτική διαμεσολάβηση, όπως καθιερώνεται με το παρόν νομοσχέδιο.

Είναι δε, προφανές ότι οι θεσμοί ΕΕΔ προϋποθέτουν την ενεργό στήριξη του συνόλου της νομικής κοινότητας και της κοινωνίας.

Επί των δικαιοσυγκριτικών δεδομένων

Η εισαγόμενη ρύθμιση, που καθιερώνει υποχρεωτική διαμεσολάβηση σε ιδιαίτερα εκτεταμένο εύρος υποθέσεων είναι διεθνώς πρωτότυπη καθώς συνδυάζει τρία στοιχεία που δεν απαντώνται, *εν συνδυασμώ*, σε άλλες έννομες τάξεις: *υποχρεωτικότητα διαμεσολάβησης – ιδιαίτερα εκταταμένο εύρος υπαγόμενων ιδιωτικών διαφορών – υψηλό συγκριτικά κόστος.*

Διεθνώς, η απολύτως κρατούσα τάση είναι η διατήρηση του ανεξαιρέτως εκούσιου χαρακτήρα της διαμεσολάβησης. Στις εντελώς μεμονωμένες περιπτώσεις που ο

θεσμός εισάγεται υποχρεωτικώς, περιορίζεται σε ένα προστάδιο ενημέρωσης των μερών, και όχι πλήρους διαμεσολάβησης, με αντιστοίχως μειωμένο κόστος, και τούτο μόνον σε εντελώς περιορισμένο αριθμό υποθέσεων.

Στην προκειμένη περίπτωση, παρά την αφαίρεση των εργατικών διαφορών, που αρχικώς είχαν εισαχθεί στο προσχέδιο νόμου που δόθηκε στη διαβούλευση, διατηρείται η υπαγωγή 10 κατηγοριών διαφορών, με εξαιρετικά ευρεία δικαστηριακή ύλη, όπως οι υλικές ζημίες από αυτοκίνητο. Για τις διαφορές αυτές μάλιστα, δεν υφίσταται ανάγκη επιτάχυνσης, τουναντίον πρόκειται ως επί το πλείστον για ειδικές διαδικασίες για τις οποίες, βάσει των στοιχείων του Πρωτοδικείου Αθηνών, ο προσδιορισμός δικασίμου είναι συντομότερος.

Το δικηγορικό σώμα θεωρεί ότι το εύρος των υπαγομένων διαφορών παραμένει, αυτονοήτως, αδικαιολόγητα εκτεταμένο. Επιπροσθέτως, σε αντίθεση π.χ. με τις αποτιμητές σε χρήμα υποθέσεις τακτικής διαδικασίας αρμοδιότητας Πολυμελούς Πρωτοδικείου που έχουν υψηλό χρηματικό αντικείμενο, συμπεριλαμβάνονται υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται κατά το συνήθως συμβαίνουν **πολίτες που αντιμετωπίζουν οικονομική αδυναμία** (π.χ. διαφορές από δανειακές συμβάσεις με τράπεζες, μισθωτικές διαφορές, διαφορές από οροφοκτησία, αυτοκινητικές, διαφορές από ιατρική ευθύνη). Το χαρακτηριστικό αυτό θέτει με ιδιαίτερη ένταση τη διάσταση της παραβίασης της συνταγματικής αρχής της **ίσης μεταχείρισης** (Συντ. 4) και εν τέλει της **κοινωνικής αδικίας**.

Από το νομοσχέδιο πλήττονται εν τέλει τα πιο αδύναμα κοινωνικά στρώματα για τα οποία δυσχεραίνεται υπέρμετρα η άσκηση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας.

Κατόπιν αυτών, θεωρούμε επιβεβλημένη την απόσυρση των επίμαχων διατάξεων με τη σημερινή τους μορφή, άλλως την ουσιαστική τους τροποποίηση.

Παράρτημα

Επιβάρυνση κόστους πρόσβασης στην Δικαιοσύνη (χαρακτηριστικά παραδείγματα σε υποθέσεις αρμοδιότητας Ειρηνοδικείου)

1. Υποθέσεις αυτοκινήτων, μισθώσεων, αμοιβών, με αξία αντικειμένου έως 20.000 € - έξοδα για κάθε διάδικο (συμπ. ΦΠΑ) σε €

	Χωρίς διαμεσολάβηση (Προϊσχύον δίκαιο)	Με υποχρεωτική διαμεσολάβηση (Πολυνομοσχέδιο)	
<i>Διαμεσολάβηση</i>	-		
Ελάχιστη αμοιβή διαμεσολαβητή	-	105,40	
Παράσταση δικηγόρου (ν. 4194/2013	-	186,00	
Επίδοση	-	50,00	
Μερικό Σύνολο	0	341,40	
<i>Ειρηνοδικείο</i>			
Γραμμάτιο δικηγόρου (ν. 4194/2013)	290,16	290,16	

Επίδοση	50,00	50,00
Μερικό Σύνολο	340,16	340,16
Γενικό Σύνολο	340,16	681,56
Μεταβολή		+ 100%

2. Μικροδιαφορές (αξία έως 5.000€) - έξοδα για κάθε διάδικο (συμπ. ΦΠΑ) σε €

	Προϊσχύον δικαιο (χωρίς διαμεσολάβηση)	Πολυνομοσχέδιο (με υποχρεωτική διαμεσολάβηση)
Διαμεσολάβηση	-	
Ελάχιστη αμοιβή διαμεσολαβητή (άρθρο 194 σ/ν)	-	62
Παράσταση δικηγόρου (ν. 4194/2013	-	186,00
Επίδοση	-	50,00
Μερικό Σύνολο		298,00
<i>Ειρηνοδικείο</i>		
Γραμμάτιο δικηγόρου (ν. 4194/2013)	79,36	79,36
Επίδοση	50,00	50,00
Μερικό Σύνολο	129,36	129,36
Γενικό Σύνολο	129,36	427,36
Μεταβολή		+330%

B. Επί των διατάξεων του άρθρου 17 για δικηγόρους με έμμισθη εντολή του Κτηματολογίου

Όπως είναι γνωστό, με τις διατάξεις του άρθρου 17 του νομοσχεδίου «υπαλληλοποιούνται» οι δικηγόροι, που απασχολούνται με έμμισθη εντολή στην ΕΚΧΑ ΑΕ, καθώς μετατρέπονται σε δημόσιους υπαλλήλους, κατηγορίας ΠΕ Νομικών. Συγκεκριμένα, στο νέο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που δημιουργείται, συνιστώνται 51 θέσεις ΠΕ Νομικών, τις οποίες προορίζεται να καταλάβουν οι νυν δικηγόροι με έμμισθη εντολή. Οι δικηγόροι θα πρέπει να δηλώσουν εάν επιθυμούν να καταλάβουν τις νέες θέσεις με ταυτόχρονη απεμπόληση της δικηγορικής ιδιότητας ή εάν επιθυμούν να λάβουν τη νόμιμη αποζημίωση και να αποχωρήσουν από το φορέα. Παράλληλα, αντιφατικά προς τα παραπάνω, προβλέπεται η σύσταση 12 θέσεων δικηγόρων επί παγία αντιμισθία.

Δημιουργείται έτσι, για πρώτη φορά, ένα εξαιρετικά επικίνδυνο προηγούμενο που μπορεί εν δυνάμει να οδηγήσει στην υπαλληλοποίηση όλων των δικηγόρων, που απασχολούνται με σχέση έμμισθης εντολής στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Η προωθούμενη κανονιστική μεταβολή καταλήγει σε **αντιποίηση της δικηγορικής ιδιότητας**. Το έργο το οποίο παρέχουν οι έμμισθοι δικηγόροι στην ΕΚΧΑ ΑΕ, δηλαδή η παράσταση σε δικαστήρια και η παροχή εξειδικευμένων νομικών συμβουλών, αποτελεί κατά τον Κωδ. Δικ. αποκλειστικό αντικείμενο των δικηγόρων. Η πρόβλεψη παροχής του ίδιου έργου, εν όλω ή εν μέρει, από **δημόσιους υπαλλήλους** συνιστά αντιποίηση του δικηγορικού λειτουργήματος και προκαλεί προκλητικό ρήγμα στην έννομη τάξη.

Περαιτέρω, η «υπαλληλοποίηση» έχει ως συνέπεια την απώλεια του στοιχείου της ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων των δικηγόρων, όπως κατοχυρώνεται στον Κώδικα Δικηγόρων.

Τέλος, επέρχεται βίαιη ανατροπή του καθεστώτος υπό το οποίο υπηρετούσαν μέχρι σήμερα οι δικηγόροι της ΕΚΧΑ ΑΕ, κατά τρόπο που προσβάλλει βάναυσα την συνταγματική αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Συνεπώς, είναι αναγκαίο να προβλεφθούν στον Οργανισμό του νέου φορέα θέσεις δικηγόρων με έμμισθη εντολή, ισάριθμες με εκείνες των δικηγόρων που υπηρετούν σήμερα.

Σε κάθε περίπτωση, εάν η Κυβέρνηση επιδείξει αδικαιολόγητη εμμονή στις προωθούμενες διατάξεις, πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα για τους υπηρετούντες με σχέση έμμισθης εντολής δικηγόρους να καταλάβουν κενές θέσεις σε νομικές υπηρεσίες άλλων φορέων του Δημοσίου και ευρύτερο δημοσίου τομέα.

Γ. Επί των διατάξεων για τους πιστοποιημένους συμβούλους ευρεσιτεχνίας (άρθρο 123)

Σύμφωνα με τις μέχρι σήμερα ισχύουσες διατάξεις δικαίωμα παράστασης στον ΟΒΙ είχε ο καταθέτης και ο πληρεξούσιος δικηγόρος του. Με την εισαγόμενη ρύθμιση του άρθρου 123, το δικαίωμα επεκτείνεται και σε πιστοποιημένους σύμβουλους ευρεσιτεχνίας (*patent attorneys*), δηλαδή, επεκτείνεται και σε τρίτους μη δικηγόρους.

Με δεδομένο ότι η θεμελίωση και άσκηση δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθώς και η διαδικασία ενώπιον του ΟΒΙ, προϋποθέτουν εδραία γνώση των ειδικών ουσιαστικών και διαδικαστικών διατάξεων του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, θεωρούμε αναγκαίο, για λόγους ασφάλειας των συναλλαγών και

αποτελεσματικής υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, το έργο αυτό να παρέχεται από δικηγόρους, καθώς διαθέτουν την απαραίτητη νομική κατάρτιση.

Σε κάθε περίπτωση είναι αδόκιμη και πρωθύστερη η εισαγωγή ενός θεσμού, όπως αυτός των πιστοποιημένων συμβούλων ευρεσιτεχνίας, χωρίς ακόμη να έχει προβλεφθεί θεσμικό πλαίσιο για τα αναγκαία προσόντα, την κατάρτιση και πιστοποίησή τους.

Επισημαίνεται ότι με το άρθρο 21 παρ. 7δ ν. 4310/2014 είχαν προβλεφθεί κριτήρια για τα προσόντα όσων που θα ελάμβαναν πιστοποίηση. Συγκεκριμένα προβλεπόταν ότι: «7. Δημιουργείται στη ΓΓΕΤ γραφείο υποστήριξης και αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών και τεχνολογικών φορέων, με σκοπό ειδικότερα: δ) Την επεξεργασία στη βάση διεθνών προτύπων διαδικασιών διαμόρφωσης σε συνεργασία με δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς πλαισίου και προγραμμάτων εκπαίδευσης στη νομοθεσία της ευρεσιτεχνίας, ελάχιστης διάρκειας τριών (3) ετών, καθώς και πιστοποίησης των αποφοίτων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης των προγραμμάτων αυτών με εξειδίκευση στην κατοχύρωση ευρεσιτεχνίας. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζονται το περιεχόμενο των σπουδών, τα κριτήρια εγγραφής και αποφοίτησης, καθώς και η φύση των διπλωμάτων που χορηγούνται.» Οι διατάξεις αυτές, όμως, καταργήθηκαν χωρίς ειδικότερη αιτιολόγηση με το άρθρο 45 παρ. 5ε Ν. 4386/2016, με αποτέλεσμα να μην προβλέπονται πλέον εγγυήσεις για τα προσόντα των συμβούλων ευρεσιτεχνίας και την διαδικασία κατάρτισης και πιστοποίησής τους.

Σε ό,τι αφορά την φορολογική αντιμετώπιση της παροχής υπηρεσιών πιστοποιημένων συμβούλων ευρεσιτεχνίας, θεωρούμε σκόπιμο να ακολουθηθούν οι βέλτιστες νομοθετικές πρακτικές των ευρωπαϊκών κρατών, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν καταστρατηγήσεις της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού και της φορολογικής νομοθεσίας, στην περίπτωση που οι παρεχόμενες υπηρεσίες αφορούν

δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας αποκλειστικά εντός της ελληνικής επικράτειας.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η καθιέρωση της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής κατάθεσης τίτλων στον ΟΒΙ κατ' άρθρο 123 παρ 3 του ν/σ, δεν αποτελεί υποχρέωση επιβαλλόμενη από τον Κανονισμό ΕΕ 910/2014. Για λόγους διευκόλυνσης των δικηγόρων και των καταθετών, θεωρούμε σκόπιμο να διατηρηθεί η δυνατότητα τόσο ηλεκτρονικής, όσο και αυτοπρόσωπης κατάθεσης, όπως ήδη προβλέπεται (βλ. άρθρο 79 ν. 4144/2013, το οποίο με το νέο νομοσχέδιο καταργείται). Με την επιλογή αυτή είναι αυτονόητο ότι δεν προκαλείται κανένα πρόβλημα καθυστέρησης της διαδικασίας ή αντίθεσης στο Κανονισμό 910/2014. Αντιθέτως, πρόκειται για νομοθετική επιλογή, που υιοθετείται διεθνώς, και προκρίνεται ως ορθότερη.